

Trump ve diğlerleri: ideolojik kindarlık politikasının sınıfsal temelleri*

Trump, Brexit, Le Pen, Erdoğan ve diğlerleri üzerine yirmi tez

Sungur Savran

1. Donald Trump'ın dünya kapitalizminin en güçlü makamına seçilmesi, “uzman” olarak anılanların çoğunda şaşkınlık yarattı. Bu uzmanlar, kamuoyu anketlerine, bütün bir çağa şeklini veren sosyoekonomik ve siyasal güçlerden daha büyük bir önem atfediyor. Sosyalist solda bunların dediklerini tekrarlayanlar ise Marksizm'in metodunu ve tarihsel kavrayışını terk etmenin bedelini ödüyor. Trump'ın zaferi kaçınılmazdı demiyoruz. Şunu söylüyoruz: ABD seçimlerinden önce kamuoyu anket-

* Bu yazı, dergimizin İngilizce yıllık seçkisi olan *Revolutionary Marxism*'de yayınlanmış olan bir yazının Türkçesidir. Her ne kadar Donald Trump'ın ABD başkanlığına seçilmesi vesilesiyle yazılmış olsa da, konusu sadece onunla değil, alt başlığının da ima ettiği gibi, onun da parçası olduğu bütün bir olgular dizisiyle ilişkilidir. Yazının orijinali İngilizce'dir, Türkçe'ye *Devrimci Marksizm* çevresinden bir ekip tarafından çevrilmiştir. Arkadaşlarıma destekleri için teşekkürü borç bilirim.

lerinin anlık sonuçları ne olursa olsun, Brexit çağında, Fransa’da Front National’ın yükselişi döneminde, Trump’ın yenilgisinin kesin olduğunu düşünmek garipti. Kapitalizmin içinden geçmekte olduğumuz tarihsel aşamasının karakteri, ulusal gelişmeleri dolaylı ve karmaşık yollardan belirlemektedir. Her ne kadar Trump bir serseri mayın ve ABD başkenti Washington’un siyasi dünyasında aceminin teki olsa da, bu zamana kadar izlediği güzergâh, dünya kapitalist sisteminin içinde bulunduğu aşamanın genel niteliği ile iç içe geçmiş vaziyettedir. Trump’ın zaferi, dünya kapitalizminin hâkim eğilimlerinden kopuk bir biçimde, yalnızca Amerika meselelerinin analiz edilmesiyle anlaşılabilir. Trump’ın zaferini tüm dünyada olanlardan kopararak ele alanlara, bunun sonucu olarak da bu zaferi hafife alıp, Trump’ın seçildikten sonra merkeze yaklaşip “normalleşmesi” üzerine kafa patlatanlara yöneltiğimiz temel yönetsel eleştiri budur. Daha da beter olan ise, Trump’ı olsa olsa dili biraz daha keskin sıradan bir burjuva siyasetçisi, fakat her halükârda yalnızca burjuva sınıfının ve ABD emperyalizminin bir başka sıradan temsilcisi sayanların durumudur. Başkanlığı nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, Trump’ın zaferi, uluslararası burjuvazi cephesinde aşırı gerici bir siyasi yönelimi açığa çıkartmıştır. **Trump’ın zaferi, çapı Amerika ile sınırlı bir olgu değil, 21. yüzyılın başında dünya kapitalizminin taşıdığı barbarca eğilimlerinin bariz bir işaretidir.**

2. Elbette, burjuva düşüncesinin ya da sosyalist solun, dünya siyasetindeki yeni gerici eğilimden bihaber olduğunu iddia etmek haksızlık olur. Akli başında hiç kimse, Trump’ın zaferi ile Brexit olayında UKIP’in oynadığı rol arasındaki benzerliği görmezden gelemeyiz. 2017 içerisinde, Trump’ın zaferinin Avrupa’daki olası bir devamından her yerde ve sürekli bahsediliyor. Nisan ve Mayıs aylarında Fransa’da, sonbaharda ise Almanya’da muazzam önemde seçimler gerçekleşecek. Fransa’da Marine Le Pen’in liderliğindeki Front National’ın, Almanya’da ise son zamanlarda yükselmekte olan Alternative für Deutschland (AfD)’in gücü bu seçimlerde sınanacak. Daha da erken bir sınav ise, Geert Wilders’in Özgürlük Partisi’nin birinci gelmesinin beklendiği Hollanda’da gerçekleşecek. Avusturya’da, Hollanda’daki partinin adası (FPÖ) adayı, başkanlık seçimlerini kazanma fırsatını ufak bir farkla kaçırdı. Avrupa’nın her köşesinde bu üçünün kardeş partilerini görebiliyoruz. Britanya’da UKIP’i perde arkasından yönlendiren Nigel Farage, Trump’ın büyük bir hayranı. Sadece en öne çıkmış örnekler baksak dahi, Avrupa siyasetinin bu yeni akımını Danimarka, İsveç, Finlandiya, Belçika, İtalya, Macaristan, Slovakya ve Yunanistan sahnesinde görüyoruz. Ukrayna’daki çeşitli hareketler ile Macaristan ve Yunanistan’daki gruplar açıkça Nazi sembollerini kullanmaktan geri durmuyor. Farklı bir boyutta, Rusya’da Vladimir Putin, Macaristan’da Victor Orban ve Polonya’da yeni seçilmiş olan PiS hükümetleri bu ülkelerin halklarının demokratik kazanımlarına darbeler indiriyor.

Avrupa, yüzünü bu türden bir gericiliğe dönen tek kıta değil. Asya’nın da yükselen yıldızları var. Türkiye’de Recep Tayyip Erdoğan’dan Hindistan alt kıtasında Narendra Modi’ye ve Filipinler’de Rodrigo Duterte’ye kadar, Asya, içerikte

olmasa da biçimde Donald Trump'a benzeyen liderler yaratma eğilimi sergiledi. Ortadoğu ise farklı tipten bir barbarlık hareketiyle kaynaklı: Irak ve Büyük Suriye İslam Devleti (DAİŞ) ve El Nusra Cephesi bu siyasi akımlarla belli ortak özelliklere sahip, fakat İslami radikallik, İslam dünyasının kendine has tarihsel nitelikleriyle sıkı sıkıya ilişkili olduğu için, bu hareketleri de tartışmamıza dâhil etmek bizi bu makalenin ana konusundan çok uzaklaştırır. Ortadoğu ve Afrika'da, DAİŞ'e biat eden ya da benzer eylemler gerçekleştiren diğer hareketler de bu tartışmanın dışın- da bırakılacak.

Bu durumda, gerçekten uluslararası çapta çok önemli olgu ile karşı karşıyayız. **Dünya siyasetindeki bu yeni gerici akımı ve bu akımla nasıl mücadele edileceğini anlamak, bu gelişme aşamasında sosyalist hareketin önünde bulunan en önemli görevdir.**

Gülün adı değişse bile kokmaz mı aynı güzellikte?

Faşizm ise hayır!

3. Siyasi yorumcuların bu akımlara dair ciddiyetsizliği, olguyu neredeyse harcıâlem hale getiriyor. Kullandıkları kavramlar da bu durumu ele veriyor: “popülizm”, “aşırı sağ”, “ırkçılık” ya da basitçe “milliyetçilik” nasıl oluyorsa bu insanlara, bu hareketleri, özellikle de Avrupa'daki örneklerini nitelenmek için uygun ifadeler gibi gözükmüyor. Bu kavramların üzerinden hızlıca geçelim. “Popülizm”, çok ilerici bazı hareketlerden en gericilerine kadar siyasi yelpazenin her tarafından, kimileri birbirleri ile karşı kutuplarda yer alan hareketleri bir araya getiren aşınmış bir tabirdir. İrkçılık ise özellikle emperyalist ülkelerin yapısal bir özelliğidir ve bu hareketlerin stratejisi açısından da oldukça önemli bir yer tutar. Fakat ırkçılığın da bin bir rengi ve tonu var. Dahası, bu hareketlerin stratejisinde önemli bir yere sahip olması, ırkçılığın bu hareketlerin varlığının esası ya da varlık sebebi olduğu anlamına gelmez. Yazının devamında göreceğimiz üzere, ırkçılık bu hareketlerin emekçi halk nezdinde, mevcut duruma dair farklı bir algı yaratmak ve böylece bu kitleleri daha rahat kontrol etmek için kullandığı stratejik bir araçtır. Dikkati yalnızca ırkçı doğalarına çekmek bu hareketlerin gerçek hedeflerini gizler. “İrkçi” demek bu hareketlerin ayırıcı özelliklerini ortaya çıkaramayacak kadar genelken, “aşırı sağ” ifadesi bu hareketlerin somut niteliklerini saptayabilmek için daha bile soyut ve gevşek kalır.

Bu ve benzeri etiketlerin tümü, bu partilerin en azından Avrupa'daki örneklerinin faşizm meselesiyle tarihsel bağlarını bastırır ve gizler. Elbette, “neo-faşist” kategorisi zaman zaman kullanılmaktadır, fakat son zamanlarda bu etiketin kullanımından çıkmış olması dikkat çekicidir. Öyle gözükmemektedir ki, bu partiler iktidarı almaya yaklaştıkça, siyasi yorumcular, bu partilerin faşizmle tarihsel bağlarını göstermek konusunda daha da isteksiz davranmaktadır. Tam tersinden, faşist ifadesinin kullanımından kaçınılması, bu tabirin söz konusu olguyu aydınlatmaktan ziyade ka-

ranlıkta bırakacak biçimde, tabiri istismar eden bir kullanımın yükselişine sebebiyet vermektedir. Faşizme dair her tartışma köşe bucak kovalandığından ve kavramın konuyla alakalı olduğu yerlerde kullanımından kaçınıldığından, “faşizm” kavramı her derde deva bir kategori haline gelmekte ve kullanımının isabetsiz olduğu alanlara doğru genişletilmektedir. DAIŞ gibi hareketler için kullanılan “İslami faşizm” kavramı hiçbir şeyi açıklamamakta ve faşizmi sınıf ilişkileri ile devlet biçimlerinden azade bir devlet baskısına indirmektedir.

Sonuç olarak denebilir ki, **söz konusu hareketler için yaygın olarak kullanılan adlandırmaların tamamı nedenlere değil sonuçlara öncelik tanımaktadır.**

4. Bunun sebebini anlamak için, bu hareketlerin özünü ve temel hedefini teşkil edenin ne olduğuna bakalım. Bunun için, sınıfsal analizin yalın diline, kapitalizme ve onun modern biçimi olarak emperyalizme dönmemiz lazım. En azından üç örnekte, bu hareketler ile işçi sınıfının sefaleti arasındaki bağ aşikâr. Donald Trump’ın zaferinin temelinde, Amerika’nın, bugün “*rustbelt*” (yani “pas kuşağı”) olarak anılan, Ohio’nun batısından başlayıp Michigan, Illinois ve Wisconsin’den geçerek Iowa’nın doğusuna kadar uzanan eski sanayi merkezinden aldığı destek yatıyordu. Brexit ise temelde, Britanya işçi sınıfının “küreselleşme” olarak anılan olguya karşı yükselen tepki eğiliminin bir sonucuydu. Fransa’daki Front National örneğinde ise, partinin daha yakın zamanda (eskiden beri güçlü olduğu Güney Fransa’nın aksine) köklü bir işçi bölgesi olan kuzey Fransa’yı kalesi haline getirebilmesi de işçi sınıfının “*establishment*” karşısındaki hoşnutsuzluğuna dayanıyordu. İşçi sınıfının küreselleşme-karşıtı politikalara verdiği desteğe dair bu net örnekler bize bu olgunun özüne dair bir ipucu sunmaktadır. Kapitalist gelişmenin son on yıllarda izlediği özgül hattın gelişmiş ülkeler proleteryası için yarattığı sefalet koşulları, bu yeni akım tarafından, **proletaryanın dikkatini sınıf meselelerinden ırk ve kültür meselelerine kaydırmak için** kullanılmıştır. Trump’ların, Le Pen’lerin ve türevlerinin sunduğu çözümler, küreselleşmeci “*establishment*”ın kökleşmiş elitist hâkimiyetine meydan okuma biçimini alan sahici baskı ve sömürü sorunları karşısında hâkim sınıfın barbarca çözümleridir. Bu “*establishment*”ı temsil edenler ABD’de Clingtongiller ve Fransa’da Le Pen’in hep bir torbaya koyarak hedef aldığı merkez-sağ ve merkez-soldaki iki büyük partidir. **Bu yeni siyasetin özü, ezilenleri birbirine düşürerek, ezilenlerin bir kesimine hayali bir çözüm sağlamaktır.** Bu verili durumda, ezilenlerin birbirine düşürülmesi beyaz Avrupalı ve Amerikalının karşısında diğerleri biçimini almaktadır. **Yani ırkçılık ve küreselleşme karşıtlığı, sınıf meselesi üzerine inşa edilmiş bir projenin türevleridir.**

5. Bu yeni akım, bütün bu operasyonu (farklı ülkelerde farklı biçimlerde anılan) İkinci Dünya Savaşı sonrası “devri saadet” döneminde ana damar işçi sınıfı kültüründe hâkim olan ideolojik-kültürel-dini değerler ve uygulamalara dayandırmaktadır. Arada, ilerencilik sosuyla sunulan bir çok-kültürlülük dönemi bu değerler ve uygulamaları aşındırmıştır. Bu hareketlerin dilinin, Trump’ınki başta olmak üzere,

köküne kadar ırkçı, İslamofobik, “popülist”, erkek egemen, homofobik vs. olmasının sebebi budur. Aynı sebeple “siyaseten doğruculuk” gözden düşerken ağzı bozuk siyasi bir dil itibar görmektedir. Bu, bizim **ideolojik kindarlık** olarak adlandırmayı önerdiğimiz olgudur. Mevcut durumun iç karartıcılığı ve sefaletiyle kıyaslandığında (gerçek veya hayali nedenlerle) “devri saadet” olduğu düşünülen bir dönemdeki sosyoekonomik, siyasi, kültürel, dini vb. hayatın temeli olan değerler ve pratiklerin diriltilmesi çabasını ideolojik kindarlık olarak anacağız.

6. Farklı sınıfları ve katmanları belli bir liderlik altında birleştirme amacındaki tüm ideolojik programlar gibi, **yeni dönemin ideolojik kindarlığı da, hem içeride her bir liderliğin bünyesinde, hem de uluslararası planda bu hareketin bileşenleri arasında çelişkilerle doludur.** Bu çelişkiler çeşit çeşittir ve sırf bu gerici hareketin zayıf noktalarına saldırabilmek amacıyla olsa dahi derinlemesine incelenmeleri gerekir. Burada kendimizi, sadece okura bir fikir vermek amacıyla birkaç örnekle sınırlayacağız. Erkek egemenliğini örnek olarak alalım. Bu hususu yukarıda verdiğimiz, bu yeni akımın programında öne çıkan değerler ve pratikler listesine, Trump’ın söylemine dair gözlemler temelinde dâhil ettik. Lakin en azından Avrupa’da, mesele bu kadar basit değildir. Avrupa’da, Müslüman mültecilere Avrupa kültürüne yabancı oldukları temelinde yapılan toptan saldırı, en azından belli bir ölçüde, modern kadın hareketinin sahiplenilmesini gerektiriyor. Almanya’da, yılbaşı kutlamaları sırasında, şüpheli biçimde yabancıya benzeyen birtakım gençler, genç Alman kadınlara tacizde ya da tecavüzde bulunduğu patlayan tepki bu konuda simgesel önemdedir. Trump’ın kendisi dahi, Meksikalılara, başka şeylerin yanı sıra “tecavüzcü” dediğinde bu çetin sorunla karşı karşıya kalmış demektir. Bu, içeride var olan çelişkilerin yalnızca bir örneğidir. Uluslararası planda, patlamaya hazır çatışma potansiyeli daha da nettir. Hem İran’ın mollaları hem de Erdoğan’ın AKP’sinin sözcüleri İslam adına konuşuyor, fakat mezhepçi benmerkezcilikleri Şii’yi Sünni’ye düşürerek, İslam’a başkasının verebileceğinden daha büyük bir zarar verme tehdidi yaratıyor. Türkiye’de Erdoğan rejimi, örneğin alkollü içecek tüketimini fazla gizlemeye dahi ihtiyaç duymaksızın baskı altına alarak toplumsal gelenekleri İslam’a uyumlu hale getirmeye çalışırken, Hindistan’da ise Narendra Modi aynısını, Hindu inancına göre yapıyor. Anadolu’da oruç tutmayanları “cezalandıran” Türkiye’nin İslamcı fanatikleri Modi’nin Hindistan’ında Hinduların inek eti tüketen Müslümanları öldürdüğünü duysa öfkeyle ayağa kalkacaktır! Bütün bunlar bizi bu yeni akımın gerici, hatta barbar doğasının bir vechesi ile karşı karşıya getirmektedir: Sınıf ilişkileri üzerindeki etkisinden bağımsız olarak, ideolojik kindarlık ulusu ulusa, etnik grubu etnik gruba, cinsi cinse ve işçiye işçiye düşürerek bölmektedir.

7. **Yeni akım, klasik faşizm ya da Nazizm ile pek çok özelliği paylaşır.** Birçok vakada örtük olarak var olsa da gittikçe daha da açık hale gelen ırkçılık, homofobi (eşcinsel düşmanlığı), belli bir ülkenin veya dini cemaatin yüceltilmesi (örne-

ğın dün Ari ırk, bugün ümmet), beyaz insanların, Müslümanların veya Hinduların diğerlerinden üstün oldukları fikri, açıkça söylenmese de tartışmasız biçimde var olan, bazı ırkların veya ülkelerin doğası gereği diğerlerinden daha aşağı oldukları varsayımı, tüm bunlar her tür faşizmi niteleyen özelliklerdir. Tüm bu projenin asıl kalbinde yatan, bir yanda sınıf öte yanda ırk/ulus/din sorunlarının eklenmesi de: klasik faşizm veya Nazizm, tam da, kitlelerin, toplumun yoksullaşmış katmanlarına hiç bir şey vaat etmeyen köhne kapitalizme karşı duyduğu isyanı barbarca bir davanın hizmetine koşan bir hâkim sınıf projesiydi. Bu hareketlerin çoğu tarafından (Trump'tan Erdoğan'a) paylaşılan aydın düşmanlığı da, İtalyan faşizminde o kadar olmasa bile özellikle Nazi türünde oldukça göze çarpan bir özelliktir. Bununla birlikte klasik faşizmde bulunan bazı belirleyici özellikler bu yeni hareketlerde yoktur. **Bu hareketler ile klasik faşizm arasındaki en önemli siyasi fark**, hem Mussolini'nin (*squadristi*) hem de Hitler'in (SS ve SA) iktidara yükselişlerinde önemli bir rol oynamış olan **paramiliter güçlerin yokluğudur**. Bazı okuyuculara bu önemsiz bir fark gibi görünebilir. Denebilir ki, eğer söz konusu parti yalnızca siyasi kanallar aracılığıyla iktidara gelebiliyorsa, özenle örgütlenmiş paramiliter çetelerin veya haydutlar sürüsünün yokluğuna ne önem atfedilebilir? İktidara gelmede paramiliter bir kanadın varlığının faşizm için sıradan bir şey değil de işin özünden olmasının birkaç nedeni vardır.

İlk olarak, faşizm, en azından klasik türü, herhangi bir ciddi altüst oluş olmaksızın iktidarı ele geçiren ve bir kopuş yaşanmaksızın hüküm süren sıradan bir burjuva veya küçük burjuva hareketi değildir. İktidara gelmek için yüzünü devrime çeviren komünizm gibi faşizm de siyasi sistemde bir kırılmaya, kopuşa yaslanır. Yani karşı devrimin özgül bir biçimidir. Paramiliter birlikler bu karşı devrimin koçbaşı gibi davranırlar. İkinci olarak, eğer bir faşist hareket paramiliter bir güç olmadan iktidara gelebilse, tamamen mevcut devlet aygıtının silahlı güçlerine ve polisine dayanmak zorunda kalırdı. Kendisine ait paralel bir silahlanmış yapı, faşist bir hükümeti devletin geleneksel baskıcı güçlerinin ağırlığını dengeleyen veya hatta aşan bir güç kaynağı ile donatacağından, böyle bir yapının yokluğu faşist bir partinin veya hareketin gücünü zayıflatır. Üçüncü olarak ve en önemlisi, paramiliter birlikler, faşizmin temsil ettiği sınıf ilişkisinin vücut bulmasından başka bir şey değildir. Klasik türüyle faşizm, işçi sınıfı tarafındaki direniş merkezlerinin, küçük burjuvazinin, lumpen proletaryanın ve işsizlerin belirli kesimlerinin can çekişmekte olan kapitalist sistemin hizmetinde seferber edilmesi yoluyla imhasıdır. Küçük burjuvazi, belirli bir anlamda bölünmüş, parçalanmış, örgütlenme eğilimi düşük bir sınıf olduğundan, hareketin paramiliter kanadı aynı zamanda işçi sınıfının mücadelesine karşı gösterilen küçük burjuva tepkinin örgütlenmesinin mekânıdır. Bir bütün olarak bakıldığında, paramiliter faaliyet basit bir askeri hile olmaktan daha fazlasıdır ve faşist kampla diğer toplumsal ve siyasi güçler arasındaki güç dengelerini değiştirmek yönünde hareket eder.

Öyleyse mevcut hareketleri faşist olarak etiketlemekten kaçınmak için yeteri kadar neden var demektir. Bununla birlikte, en belirgin örneklerini saymak gerekirse,

Yunanistan’da *Altın Şafak*, Macaristan’da *Jobbik* ve Ukrayna’da *Pravi Sektor*’un da içinde olduğu Avrupa’daki bazı hareketler için bu kesinlikle doğru değildir. Bunlar iktidar için paramiliter bir temele sahip, Nazi selamı ve sembolleri kullanan, ataları olarak klasik faşizme açıkça işaret eden, baştan aşağı faşist hareketlerdir.

8. Ancak bu, ana damar yorumcuların ve sosyalistlerin geniş bir kesiminin “popülizm” veya “ırkçılık” veya “aşırı sağ” gibi yavan terimleri kullanmalarının haklı olduğu anlamına gelmiyor. Bu yaklaşım açık biçimde bu hareketlerin temel amacının kavranmasını engellemektedir: Burada tartışma masasına gelen, ırkçılık ve kalıntılarına dayalı bir gerici ideoloji biçimini alan bir yolun, işçi sınıfının karşı karşıya bulunduğu sorunların çözümü olabilecek sınıf mücadelesine seçenek haline gelmesidir. İdeolojik kindarlığın hedefi, işçilerin sermayeye karşı mücadelesinin yerine bu emekçi kitlelerin farklı bileşenleri arasındaki mücadeleleri geçirecek sınıf mücadelesini bastırmaktır. Bu, tam da 1930’ların Büyük Buhran’ından doğmuş olan korkunç durum karşısında klasik faşizmin izlemiş olduğu stratejidir. Bu nedenle son derece gerici olan söz konusu hareketler potansiyel bir faşizmin taşıyıcılarıdır. Bunlar gerektiğinde ve mümkün olduğunda kolayca tam teşekküllü bir faşist akıma dönüşebilecek olan hareketlerdir. Bunlar 21. yüzyıl faşizminin ön biçimlenmeleridir. Bu nedenle bu hareketler için en uygun niteleme kanaatimizce “ön-faşist” sıfatı ile ifade edilebilir.

Ön-faşizmin yükselişinin esas nedeni: Üçüncü Büyük Depresyon

9. 2008 yılında (ABD’de 2007) “küresel finansal kriz” olarak anılan sarsıntının sonucu olarak başlayan derin ekonomik kriz, uluslararası finans kurumlarınca mümkün olan en demagojik, sol tarafındansa en tatmin edici olmayan biçimde ele alındı. Dönemin İMF başkanı Dominique Strauss-Kahn tarafından uydurulan “Büyük Resesyon” teriminin açık amacı, “büyük depresyon” ifadesinin önemsiz bölümünü, yani “büyük” sıfatını (!) kabul ederek “depresyon” kavramının herhangi bir biçimde kullanımını engellemektir. “Büyük Resesyon” düpedüz anlamsız bir terimdir. “Resesyon” kavramı on yıllardır GSYH’da (alışılmış tanıma göre en azından iki çeyrek dönem boyunca) bir düşüşe işaret etmek için kullanılmıştı. Gelgelelim sözümona “Büyük Resesyon” diye tasvir edilen olgu hiçbir şekilde GSYH’nın uzun bir zaman aralığı boyunca sürekli daralmasını ima etmemektedir. Krizin başlamasını takip eden ilk bir kaç yıl boyunca sıkça tartışılan bir “çifte dip” olup olmayacağı (artık hiçbir önem taşımayan) sorununun kendisi, hakkında konuşulan şeyin aslında “resesyon” olmadığını hoş bir kanıtını oluşturmaktadır. Zira bir “çifte dip”ten söz edebilmek için ekonominin resesyondan canlanmaya geçtiğini varsaymak gerekir! Kısacası, “Büyük Resesyon” terimi “Depresyon” kelimesinin kullanımının önünü kesmeyi amaçlıyordu! İşte 2008’den beri içinden geçmekte olduğumuz dönemin

karakteri tam da budur. Bu, kapitalizmin tarihindeki Üçüncü Büyük Depresyon'dur.

“Büyük Depresyon” kavramı ile özgül bir makroekonomik göstergeler dizisi değil, daha ziyade kapitalist birikimin genel bir durumu kastedilmektedir. Bu, kâr oranının düşme eğilimine bağlı olarak sermayenin aşırı birikimi durumunun ortaya çıkmasıdır. Kapitalist sınıf saflarında önceki canlılık dönemiyle karşılaştırıldığında yatırım yapma dürtüsünü çok büyük ölçüde azalmıştır. Büyük depresyonlar uzun sürer ve son derece acı vericidir. Büyük depresyonların ayırt edici özelliği, birikimin canlanmasının piyasa işaretleri ve süreçlerinin yeniden uyarlanmasıyla mümkün olmamasıdır. Bu öyle bir durumdur ki sınıf güçlerinin kökten yeni bir dengesine ve devlet müdahalesinin derinlemesine yeniden düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Dolayısıyla depresyonlar ülke düzeyinde hem sınıfsal güç ilişkilerinin hem de bu ilişkilerle bağlantılı ideolojik akımların kökten sorgulanmasını, devletler-arası alanda ise küçülen dünya ekonomisi üzerinde savaş gerilimleri ve olasılığının şiddetlenmesini içeren bir mücadeleyi hızla harekete geçirirler.

İlk Büyük Depresyon ileri kapitalist ülkelerde tüm ekonominin ve devletin yeniden yapılanmasıyla ve “emperyalizm, kapitalizmin en yüksek aşaması” denen bir evreye geçilerek atlatılmıştı. İkinci Büyük Depresyon faşizmin ve Japon militarizminin yükselişi ve yeni bir dünya savaşı ile aşılmıştı. Üçüncü Büyük Depresyon da muazzam bir alt üst oluş ve yeniden yapılanmaya gereksinmektedir. **Ön-faşizm ve diğer vahşi/gerici hareketler Üçüncü Büyük Depresyon'un neden olduğu basınçların bir ürünüdür.** Tıpkı Üçüncü Dünya Savaşı'nın sınırında cereyan eden Suriye savaşı gibi.

Bu bir tesadüf değildir. **Bu barbarca eğilimler kapitalist üretim tarzının tarihsel sınırlarının ifadesidir.** Bu sınırlar kendilerini doğrusal ve kesintisiz bir gerilemeyle değil, kendileri kapitalist üretim tarzının yapısal bir özelliği olan periyodik krizlerin şiddetlenmesiyle ifade ederler.

10. 1930'ların önceki büyük depresyonunda olduğu gibi, Üçüncü Büyük Depresyon da çelişkili eğilimler ortaya çıkarmıştır. Siyasal istikrarın çöküşü, siyasal düzenin altüst oluşu ve siyasi yelpazenin iki ucundaki siyasal hareketlerin güçlenmesi, bir büyük depresyonun tipik sonuçlarıdır. **Üçüncü Büyük Depresyon sadece ideolojik kindarlığın ve ön-faşist hareketlerin yükselme trendine yol vermemiş, aynı zamanda güçlü grev hareketlerinden halk isyanlarına ve devrimlere kadar yayılan kitlesel toplumsal çalkantıları uyandırmıştır.** Yunanistan'daki 2008 Aralık ayaklanması depresyonun özgül bir ürünü olarak görülmesi bile, kitlesel çalkantıların ve bunlara ev sahipliği yapan ülkelerin listesi uzundur. 2011 ile 2013 yılları arasındaki Arap devrimleri elbette ki bu eğilimin en uç noktasıydı. Arap devrimleri, Tunus ve Mısır'da ilk etapta başarılı olan siyasal devrimlere yol açtı; Bahreyn, Yemen ve Suriye'de yaygın mücadelelerle sonuçlandı; Fas'ta, Ürdün'de, hatta Suudi Arabistan'da bile yankı uyandırdı. Suriye'de tam anlamıyla yalnızca 15 Mart 2011'den aynı yılın sonuna uzanan başlangıç döneminde devrimci bir karakter taşıyan süreç, daha sonra dış müdahale altında mezhep savaşı biçiminde yoz-

laştı; bunun tek istisnası 2012 yazında Suriye'nin kuzeyindeki özerk Kürt birimi Rojava'nın ortaya çıkışı olmuştur.

Bu hareketlerin daha sonra Akdeniz'in diğer kıyılarında da yankıları oldu. En başta İspanya'da (*indignados* hareketi) ile kötü şöhretli Troyka'ya karşı mücadelelenin, yirmiye yakın genel grevle, İspanya'da yaşananlara yanıt olarak Atina'da Sindagma meydanının işgaliyle ve 2015 yazındaki referandumdaki muhteşem "Hayır"la çeşitli aşamalardan geçtiği Yunanistan'da. Yine aynı 2011 yazında Tel Aviv'de sosyal soruna odaklanan kamp da ihmal edilmemelidir. Akdeniz bölgesini Kızıl Akdeniz dediğimiz şeye dönüştüren resmi tamamlayan, Türkiye'de 2013 Haziran başında Gezi olaylarının ardından başlayan halk isyanıdır. Bu başkaldırı hemen tüm ülkeye yayıldı ve yaz boyunca devam etti. Bu dönemde Balkanlar'da, Romanya, Bulgaristan, Slovenya gibi ülkelerde de önemli mücadeleler yaşandı. Bunun zirve noktasına 2014 yılında Bosna-Hersek'te varıldı. Ulusal gruplar arasında çirkef mücadelelerin sıkıntısını yaşayan bu ülkede, hareket, bilhassa toplumsal meseleyle odaklanan bir işçi ayaklanması olarak göze çarpıyordu.

Akdeniz'in üç kıyısındaki bu mayalanmaya paralel olarak, dünyanın başka ülkelerinde de büyük hareketler patlak verdi. İki önemli örnek Amerika'dandır. Biri, o muhteşem 2011 yılının sonbaharında patlak veren ve ABD'de yaklaşık 50 bölgeye yayılan Occupy Wall Street (Wall Street İşgali) hareketidir. Hareket çok büyük olmasa da, uzun zamandır kimlik politikalarına ilişkin sorunlarla halvet olmuş bir ülkede sınıf meselesini gündeme getirme becerisini yine de gösterebilmiş; ayrıca, yüzde 99'un aleyhine zenginleşen yüzde 1 söylemiyle, diğer ülkelerin protesto hareketleri için mühimmat sağlamıştır. Diğer patlama, belediye otobüs tarifelerindeki artışa tepki olarak, 2013 yazında Brezilya'da gerçekleşti ve 2014 futbol dünya kupası ile 2016 Olimpiyat oyunları gibi prestijli projeler yerine sosyal harcamalarda artış talebiyle ortaya çıktı. Bu harekete 700 şehir katıldı. 2013 yazı, belli bir anlamda, 2011 Tunus ve Mısır devrimlerinden beri dünyayı sarsan kitlesel ayaklanmaların doruk noktasıdır. Haziran ayında Mısır, Türkiye ve Brezilya aynı anda devasa kitle hareketlerine tanık oldular. Her üç durumda da sonucun tamamen hayal kırıklığı olduğu doğrudur. Mısır hızla, Genelkurmay Başkanı el Sisi'nin Bonapartist yönetimine kurban gitti. Türkiye, güçlü adamı Tayyip Erdoğan'ın dört kez devrilmenin eşğine geldiği fakat her seferinde eski muhalifleri tarafından son anda kurtarıldığı çapraşık bir süreçten geçti. Ülke, şimdi, o tercihlerin bedelini giderek artan eziyetli bir baskı süreciyle ödüyor. Brezilya ise sonradan farklı bir yola girdi ve PT hükümetini halk kitleleri değil, düşmanları devirdi.

2011'de başlayan devrimci atılımın yerini, dereceli olarak, parlamenter siyasette solun yükselişi almıştır. Birbiri ardı sıra, Syriza (iktidara geldikten hemen sonra halktan aldığı vekâlete ihanet etti), İngiltere'de İşçi Partisi'nin yeni lideri Jeremy Corbyn, ABD başkanlık ön seçimlerinde Bernie Sanders, 2011 yılındaki *indignados* hareketinin doğrudan ürünü olan Podemos ve Portekiz'de Birleşik Sol ile İrlanda'da Sinn Féin'in seçimlerdeki yükselişi, gelişmiş ülkelerde seçmen protestosunun artışı ifade eder. Bunlara benzeyen ama aslında temelden farklı olan

bir deneyim de Arjantin’de Sol Cephe’nin (FİT) kurulması ile ortaya çıkmıştır. Üç devrimci Marksist partinin bu koalisyonu, sadece seçimlerde değil, işçi sınıfının günlük mücadelelerine önderlik etmede de başarı sağlamıştır.

Dolayısıyla, şu anda dünyanın gidişatına yönelik olarak tek-yanlı bir panikçi görüşü bir yana bırakmak gerekir. İdeolojik kindarlığın ve ön-faşizmin şu an için daha güçlü oldukları doğrudur, fakat kitlelerin, şu veya bu ülkede veya kıtada, çok uzak olmayan bir gelecekte isyan veya devrimi seçip seçmeyeceklerini öngörmek mümkün değildir.

Üçüncü Büyük Depresyon’un özgüllüğü

11. Bu iki uçlu altüst oluşun yörüngesi, kendine has ayrıntıları bakımından Üçüncü Büyük Depresyon’un ve onun içine doğduğu tarihsel ortamın özgüllükleri ile şekillenmiştir. Günümüzdeki depresyonun iki özgüllüğü öne çıkar.

Daha önceki büyük depresyonlar, 1873 ve 1929 finansal çöküşleriyle başladı. Aslında her iki durumda da depresyonu tetikleyen, bu finansal çöküşlerdi. Bu aynı zamanda, ilk iki büyük depresyonun her ikisinin de hemen öncesinde uzun yükselme dönemlerinin yaşandığı anlamına geliyordu. Bir başka deyişle bunlar, ara dönemi olmayan ani yükseliş ve düşüş vakalarıydı. **Buna karşılık, Üçüncü Büyük Depresyon’un öncesinde uzun bir yükseliş dönemi değil, otuz yıllık bir yavaş büyüme dönemi vardır.** Bir başka deyişle, 1945-75 uzun yükseliş dönemi ile Üçüncü Büyük Depresyonu tetikleyen 2008 finansal çöküşü arasında, uzun süre büyük bir depresyona dönüşmeden uzayıp giden bir yavaş büyüme aralığı, otuz yıllık bir kriz yatar. Uzun süren bu yavaş büyümeye yanıt olarak, uluslararası kapitalist sınıf, uluslararası işçi sınıfına ve diğer emekçi katmanlara bir saldırı düzenlemiştir. Bu, mahut neoliberalizm ve küreselcilik dönemidir. Bu tartışmanın amaçları açısından bunun en önemli sonucu şudur: **İşçi kitleleri, büyük depresyon dönemine, otuz yıllık yoksullaşma ve güvencesizlik sonucunda berbat ekonomik koşullar altına girdi. Bu nedenle, büyük depresyon koşulları altında kaçınılmaz olan çelişkiler, katlamalı biçimde arttı.**

Aslında, ön-faşist akımın on yıllar üzerinden kendine has yörüngesini açıklayan şey budur. Daha önce, otuz yıl krizi başlamadan evvel, bu tür hareketlerin varlığı bir veya iki ülke ile sınırlıydı. Fransa, neo-liberalizmin ve küreselleşmenin etkilerinin Fransız kitleleri tarafından henüz hissedilmediği 1980’lerin başlarında, Marine Le Pen’in babası olan Jean-Marie Le Pen’in önderliğindeki Ulusal Cephe’nin başarısı ile öne çıkmaktaydı. Fakat kapitalist sınıfın neo-liberal stratejisinin etkileri kendilerini hissettirdikçe Ulusal Cephe güç kazandı ve nihayet Le Pen, 2002 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ikinci tura kaldı (ama kaybetti). Avrupa’nın farklı ülkeleri, otuz yıllık bu artan güvencesizlik ve yoksullaşma sürecinde kendi yerli faşist veya ön-faşist hareketlerinin yükseldiğini gördüler. Bununla birlikte, büyük depresyon ile ön-faşizmin yükselişi arasındaki sebep sonuç ilişkisini, hareketin son birkaç yılda tüm Avrupa’ya tıpkı bir orman yangını gibi yayılmasından ve bu hareketle-

rin çoğunun giderek artan seçim başarılarından daha açık gösteren bir şey yoktur. Mayıs 2014'teki Avrupa Parlamentosu seçimleri, hareketin, Avrupa Birliği'nde var olduğu tüm ülkelerde aynı anda etkileyici sonuçlar elde etmeyi başarması açısından bir dönüm noktası oldu.

Böylece Avrupa ve Amerika, Üçüncü Büyük Depresyon'a, daha önceki üç on yılda biriken güçlü gerginliklerle zaten yüklü olarak girdiler.

12. Üçüncü Büyük Depresyon'un ikinci özgülüğü, emperyalist ülkeler ile “yükselen piyasalar” arasındaki eşitsiz gelişmeydi. Yükselen piyasalar, başta BRICS ülkeleri ama diğerleri de, “küresel finansal kriz” olarak anılan dönüm noktasının başlangıcından sonra bile, gelişmiş ülkelerde durgunluk hüküm sürerken “dörtünela” denilebilecek oranlarla büyüdüler. Ünlü “ayırışma” (İngilizce: “decoupling”) tezine yol açan şey buydu. 1930'ların Büyük Buhranında da Brezilya, Arjantin, Meksika, Türkiye, Mısır vb. gelişmekte olan ülkelerin kayda değer büyüme oranları tutturdukları doğrudur; bu, Brezilya'da Vargas'tan Meksika'da Cárdenas'a ve Türkiye'de Mustafa Kemal Atatürk'e uzanan bir siyasal yelpazede yer alan, çoğunlukla milliyetçi eğilimli hükümetlerin izledikleri devletçi ekonomi politikaları sayesinde gerçekleşmişti. Bununla birlikte, bu yanıltıcı benzerliğe rağmen, o zamanlar bu türden, gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisindeki payının çok küçük olduğu unutulmamalıdır. Buna karşılık, şimdi dünya üretiminde “yükselen piyasalar” emperyalist ülkelerin payını aşmıştır. Bu durum, bu ülkelerin yüksek büyüme oranları ve gelişmiş ülkelerin epeyce düşük rakamları ile birleştiğinde, “yükselen piyasalar”ın dünya büyümesine yaptıkları katkılar daha da fazladır. Dolayısıyla, belli bir anlamda, “yükselen piyasalar”ın başarılı performansı dünya ekonomisi için can simidi olmuştur. Bu, bugünkü Büyük Depresyonun **aşırı uzatılmış bir biçim** kazanması sonucunu doğurdu. Gerçi, son zamanlarda, son birkaç on yılın etkin gücü Çin de dâhil olmak üzere, “yükselen piyasalar”ın büyüme hızında açıkça tükenme belirtileri vardır. Dolayısıyla, **Üçüncü Büyük Depresyon derinleşeceğı benzemektedir. Bu bir yanda isyan ve devrim, diğer yanda ise barbarca tepki eğilimleri olmak üzere birbiriyile çatışan eğilimleri yalnızca hızlandıracaktır.**

Tarihsel iklimin özgülüğü: işçi devletlerinin çöküşü

13. Son on yıllarda Marksistlerin ve genel olarak sosyalistlerin takıntılı biçimde kapitalizmin gelişiminin yeni biçimlerine yoğunlaştıkları gözleniyor: “post-Fordizm”, “küreselleşme”, “finansallaşma”, esnekleşme, “bildiğimiz kapitalizmin sonu” vb. temalar ön plana çıktı. Buna karşılık, soldakilerin büyük çoğunluğu, çok daha önemli bir gelişmeyi tamamen ihmal etti: Sosyalist inşa deneyiminin çökmesi veya başka bir deyişle **Doğu ve Orta Avrupa'da ve Sovyetler Birliği'nde bürokratik yozlaşmış işçi devletlerinin çöküşü ve Çin'de kapitalizmin restorasyonu getiren iç değişim.** Raúl Castro yönetimi altında Küba da aynı yola katılmayı bekliyor. Bunlar dünya-tarihsel nitelikte, gerçek anlamda çığır açıcı önem taşıyan

gelişmelerdir.

Burada, bir çöküşle sonuçlanan bu sürecin kendisi hakkında bir tartışmaya giremeyiz. Fakat sonuçları tartışmamız gerekir. Bu yozlaşmış işçi devletlerinin çöküşü, konumuzla ilişkili çeşitli sonuçlara yol açmıştır:

1) Bu bölgelerde, yüz milyonlarca işçiyi, bir bütün olarak bakıldığında çok iyi eğitilmiş bir iş gücünü, hem uluslararası hem de yeni oluşan yerli sermayenin sömürüsüne açmıştır. Bunun sonucunda **bu ülkelerdeki işçilerle kapitalist ülkelerdekilerin arasındaki rekabet artmıştır**, bu da uluslararası burjuvazinin neoliberal ve küreselci saldırısının başarısına katkıda bulunmuştur.

2) Ekim devriminin ve 20. yüzyılda gerçekleşen diğer devrimlerin kazanımlarının tarihsel yenilgisinin sonucu olarak, uluslararası işçi sınıfı, sol hareketler, sendikalar vb. saflarında kolektivist çözümlere karşı bir güven kaybına yol açmıştır. İşçi devletlerinin çöküşünden bu yana olan dönem, **Marksizm ve onun programı için tarihi bir gerileme dönemi** olmuştur. *Komünist Manifesto*'nun yayınlanmasından bu yana, Marksizm, solda ve kitle hareketi içinde temel düşünceleri açısından böylesine bir erozyona uğramamıştı. Açıktır ki, bu, 1968 döneminin yükselen dalgasının geri çekilmesinden beri zaten az çok krizde olan uluslararası sola bir darbe daha vurmuştur.

3) 1919'da Komünist Enternasyonal'in kurulmasının ardından oluşan fakat zamanla Sovyet bürokrasisinin büyümesiyle mutasyona uğrayıp, nihayetinde Avro-Komünizm adı altında yeni bir sosyal demokrasi biçiminde bir yaşlanma ve başkalaşım evresine giren **"komünist" olarak anılan hareketin tam teşekküllü bir krizine** yol açmıştır. Dünya genelinde bu güçlü işçi sınıfı partileri ağını vuran kriz, iki yanı keskin bir kılıç işlevi görmüştür. Bir yandan, hareket, son derece zahmetli ve uzatmalı bir süreç içinde, kendisini Stalinizmin dogmalarından ve gerici siyasetinden kurtarmaktadır. Öte yandan kitlesel işçi sınıfı partileri, işçi sınıfı için tüm çekiciliklerini kaybetmekte ve kurulu düzenin dışız uzantıları biçiminde yeşilimsi ve koyunsu bir dönüşüm sürecinden geçmektedir.

Post-Leninizm

14. Bütün bu etkenler kesişerek, uluslararası solda liberalizme ve kimlik politikalarına doğru bir yönelişe yol açtı. **Emperyalist ülkelerde liberal gündeme adaptasyon giderek artıyor. Sınıf politikaları**, bir *reductio ad absurdum* (olanaksıza indirgeme) yöntemi ile gittikçe daha alt kategorilere bölünmekte olan **kimliklerde ısrar uğruna terk ediliyor**. Ana siyasi düzlem feminizme, eşcinsel politikalarına (elbette LGBTi... diye giderek bölünen), çevreciliğe, pasifizm izleri taşıyan bir savaş karşıtlığına yönelmiş durumda. Değişik akımların tek ortak noktası sınıfın ve sınıf mücadelesinin öneminin inkâr edilmesi. Buna bağlı olarak işçi sınıfını örgütlenme çabası da terk ediliyor. Emperyalizm tarafından ezilen ülkelere ilişkin sorumluluklar sorunu, insan haklarının savunulması ve mültecilerle dayanışmaya indirgeniyor. Kesinlikle bütün bunların hiçbir kıymetinin olmadığını söylemiyoruz. Aksine

bütün ezilen grupların hakları için mücadele etmek zorunludur. Söylediğimiz şu: Eskiden en kötü Stalinist partinin dahi (hatta burjuva toplumuna asimile olmalarının belirli bir aşamasına kadar, bu tarih ülkeden ülkeye değişiklik gösteriyor, aynı şey sosyal demokrat partiler için de söylenebilir) işçi sınıfına merkezi bir yönelişi varken ve politikalarının tamamını bu sınıfa bağlamaya çalışırken, son çeyrek yüzyıldır bu eski işçi sınıfı partileri bu sınıftan şeytan görmüş gibi kaçıyor.

Dahası, Avrupa’da, eski “komünist” hareketten partilerin ardılları, neoliberal politikaları uygulamak için sahneyi kendileri almadıkları zaman sosyal demokrat partilerin bu politikalarına soldan kılıf uydurarak Avrupa Birliği’nin uzantıları haline gelmiş durumda.

Yakın zamanda kaybettiğimiz Ellen Meiksins Wood’un formüle ettiği bir tanımla, bütün bu “sınıftan kaçış”, Sovyetlerin çözülüşü ve çöküşünden günümüze uzanan çeyrek yüzyıl aynı zamanda işçi sınıfının kazanım ve haklarına kapitalizmin tarihindeki en uzun süreli saldırının gerçekleştirildiği bir dönem olduğundan dolayı ayrıca ironik! 1930’ların klasik faşizmi elbette işçi sınıfına neoliberalizmden daha gaddar ve şiddetli bir saldırıydı. Ancak, dikkate değer bir istisna olarak İtalya örneği haricinde, faşizmin Hitler’in 1933’te iktidara yükselişinden Reichswehr’ın 1943’teki Stalingrad yenilgisine kadar süren egemenliği on yıldan uzun değildi. Gelgelelim, neoliberalizm işçi sınıfına saldırmak için çok daha “demokratik” yöntemler kullansa da Anglo-Sakson evreninde neredeyse otuz yıldır, dünyanın geri kalanında ise çeyrek yüz yıldır hâkim konumda. İnsana Jean de la Fontaine’in, tüm yaz boyunca çalışan karıncanın aksine yazı şarkı söyleyip eğlenerek geçiren, sonbahar gelince de çaresiz kalan çekirgeyi konu alan efsanevi fablını hatırlatıyor!

15. Emperyalizmin hâkimiyeti ve baskısı altındaki ülkelerdeki solun karakterini, 1980’lerin başından itibaren piyasa reformlarından, insan haklarına saplantılı bir düşkünlükten, emperyalist yapılarla geniş çaplı bir bütünleşmeden oluşan “çağdaş” bir ideoloji belirliyor. Ayrıca, bir yandan Akdeniz ve Afrika ülkeleri, bir yandan da Karadeniz bölgesinde ve Transkafkasya’daki eski Sovyet cumhuriyetleri dâhil Orta ve Doğu Avrupa’da “geçiş ülkeleri” olarak anılan ülkeler açısından bir demokrasi, barış ve kardeşlik modeli olarak **Avrupa Birliği’ne katıksız bir hayranlık** görülüyor.

Anti-emperyalizmin kesinlikle modası geçmiştir. Anti-emperyalizm derhal milliyetçilikle özdeşleştiriliyor ve Hardt ve Negri’nin ifadesiyle miadı dolmuş kabul edilen proleter enternasyonalizminden tamamen kopartılmış soyut bir kozmopolitlik adına reddediliyor. Demokrasinin gelişi küreselleşme olarak anılan alandan (birçok teorisyenin kafasını yardığı bir alan!) beklendiği için emperyalist ülkelere muhalefete lanetli gözüyle bakılıyor. Solun önce Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nden, ardından Avrupa Parlamento’sundan medet umar hali şimdi Avrupa Komisyonu’nun kendisine kadar genişledi ve en sonunda solun gözünü, dünyadaki onca gücün arasından, NATO’ya dikmesi ile sonuçlandı! Uluslararası solun büyük kesimlerinin NATO’dan yana saf tutmasının, 1999’daki Kosova

Savaşı'nda Yugoslavya'nın üzerine hücum edilmesinden, Maidan olaylarını takip eden darbeden beri AB ve NATO'nun sevgilisi Ukrayna'ya verilen acınası desteğe kadar uzanan çok sayıda örneği var.

16. Burada detayına giremeyeceğimiz sebeplerden ötürü, eski “komünist” partilerden, kiminin kökeni Trotskist harekete dayananlara kadar uzanan bu hareketler ailesine “post-Leninist” denmesini öneriyoruz. Yalnız şu kadarını söyleyelim ki, özellikle Avrupa'da geçimini üniversitelerden veya bienallerden, galerilerden, müzelerden oluşan sanat dünyasından ve reklam şirketlerinden sağlayan, benim ”profesorya” demeyi tercih ettiğim küçük burjuva entelijansiyanın hâkimiyetine girmiş “saygıdeğer” sol için, ruhsuz kapitalizmin ve meta fetişizminin eleştirilmesi ve “katı olan her şey buharlaşıyor”un teorisyeni olarak Marx hâlâ romantikleştirilebilir, ama Lenin yasak bölgedir! Çünkü anlayacağınız, Leninizm romantikleştirilip, rüya ve fanteziler halinde ambalajlanamaz. Ağzı bozuktur: “Emperyalizm” (kulağa pek bilimsel gelmiyor, değil mi?) veya “devleti parçalamak” veya “proleterya diktatörlüğü” (ne çirkin!) gibi kelimeler kullanır. Leninizm stratejidir, parti inşasıdır, hem de nasıl bir parti! Bütün bunlar, Batılı solcu entellektüel ve onun ezilen ülkelerdeki karbon kopyası için lanetli şeylerdir. Leninist teori ve pratiğin tüm külliyyatının Marx'ın doğru okunmasına dayandığı gerçeğini boş verin. Frankfurt ekolünün Marx'ı veya Hardt ve Negri tarzında “komünist olmanın zevki”, bizim küçük burjuva entellektüeline “ne yapmalı”nın ipuçlarını veriyor!

Sınıf politikası sahnenin sol tarafından çıkar, sınıf politikası sahnenin sağ tarafından girer

17. Böylece meselenin özüne gelmiş oluyoruz. Bu çok uzun sürecin bir sonucu olarak, uluslararası solun ezici çoğunluğu, bedeli ne olursa olsun işçi sınıfını ve emekçi kitleleri kapitalizmin saldırısına karşı savunma görevini terk etmiş bulunuyor. Bazı dikkate değer istisnalarla beraber, soldan sosyal demokrasinin sol kanadına (Fransa'da gelişmiş formülle “solun solu”) kadar herkes neoliberalizme ve küreselleşmeye ciddi, düzenli ve uzlaşmaz muhalefetin tamamını ön-faşist hareketlere bıraktı. **Şu anda, küreselleşmeye, neoliberalizme ve giderek artan eşitsizliğe ve sefalete karşı ciddi muhalefetin tamamı görünürde ön-faşist ve faşist hareketler için özel avlanma sahası halinde.** Artık, sıradan emekçi insanların sade dilini konuşan, yüz yıl önce olduğu gibi sosyalist veya komünist sol değil. Şimdi onların endişelerine ve ihtiyaçlarına ön-faşist hareketler hitap ediyor ve bunun sonucu olarak işçi sınıfını ciddi bir hegemonik etki altına alıyorlar. Brexit'i ve Trump'ı ve Marine Le Pen'i ve Erdoğan'ı açıklayan da işte bu.

Biz bunun düpedüz demagoji olduğunu biliyoruz. Bunların hepsi kapitalizmin timsali olan şahsiyetler tarafından yönetilen kapitalist hareketler (Trump'ların, Farage'ların ve Erdoğan'ların sınıf karakterine bakın). Zamanı gelince, ön-faşistler

işçi sınıfını atomize etme amacıyla sınıfın bütün örgütlerine açıkça saldıracaklar. Trump'ın Hazine Bakanı olarak Steven Mnuchin'in atanması, basit bir örnek olarak, yeni yönetimin doğası hakkında çok şey söylüyor. Bir banka sahibi ailenin varisi olan Mnuchin, kendi serbest yatırım fonunu kurup sonunda George Soros ve Paul Hankson (George W. Bush'ın Hazine Bakanı) ile birlikte IndyMac adında (adı daha sonradan Mnuchin ve ortakları tarafından OneWest olarak değiştirildi) mortgage konusunda uzman bir banka satın almadan önce Wall Street yatırım bankacılığının sembolik kuruluşu Goldman Sachs'ın eski ortaklarından biriydi. Bahsi geçen OneWest, the *New York Times*'in hüsnü tabiriyle “şüpheli cebri icra işlemleri” ile kötü bir şöhret kazanmış. Hem son derece ironik hem de çarpıcı olan ise, sözde ABD burjuvazisinin “enternasyonalist” kanadının kurbanlarını savunan bir seçim programıyla seçilen başkan Donald Trump'ın, boğazına kadar Wall Street'in akbabaları tarafından mallarına el konmuş ve evlerinden kovulmuş Amerikan işçi sınıfı ailelerinin dertlerinden yararlanma işine boğazına kadar batmış birini atması.

18. Uluslararası sol, çalan çanların şiddetli sesini duymuyor gibi görünüyor. Brexit'in İngiliz işçi sınıfının beyaz çoğunluğunun hayat şartlarındaki çöküntü sebebiyle gerçekleştiği su götürmez bir gerçek olsa da, Trump'ı zafere götürenin Kuzey Amerika'nın geleneksel olarak demokratik, beyaz işçi sınıfı ailelerinin onun tarafına geçmesi olduğu matematiksel kesinlikle kanıtlanabilir olsa da, sol hâlâ kültürel kimlik politikaları ile oyalanıyor. Kadınların, LGBTi'lerin, göçmenlerin ve Müslümanların haklarını savunmaya dayanan bir strateji piyasaya sürülüyor. Bu, mücadeleyi Trump'ların, Farage'ların, Le Pen'lerin ve Erdoğan'ların biçimlendirdiği zeminde, ırkların ve cinsiyetlerin savaş alanında sürdürmeyi açıkça kabul etmek anlamına geliyor. Sol, gün gibi açık olan gerçeği, **sınıf siyasetinin olabilecek en dolambaçlı ve şeytani biçimde geri döndüğünü** inkâr etmekte son derece kararlı. Trump çok-kültürlülüğü, “politik olarak doğru” dili reddetti, bunlara saldırdı ve kazandı. Post-Leninist sol eski senaryoyu yeniden pişirip önümüze sürüyor. İleri sürebildikleri tek şey aynı şeyi misliyle tekrarlamak!. **Post-Leninist sol çok-kültürlülüğün olumsuz bir kimlik politikasıyla sonuçlanan olumsuzlanmasını, tam da kimlik politikasının kendi süzgecinden ele alıyor.** Gerçekte, kader anı gelmiş bulunuyor. **Beyaz, maço ve ırkçı da olsalar, o işçileri geri kazanmak zorundayız!** Bunu yapmanın bir yolunu bulmalıyız. Ancak ve ancak sınıf siyasetini temel alarak onları geri kazanırsak, bu insanlar beyazların üstünlüğüne inanmayı, ırkçı ve maço olmayı bırakırlar! Yalnızca, **olumsuzlamanın olumsuzlanması** bizi bu kördüğümünden kurtarır. Çok-kültürlü solun stratejisi kendi kendini yenilgiye uğratır.

19. Her ülkede, **politik olarak Marksizmin devrimci programını ve sosyolojik açıdan işçi sınıfının sınıf bilinçli öncüsünü temel alan Leninist partilere ihtiyacımız var.** Komünist Enternasyonal'in ilk döneminin devrimci Marksist partilerinin, önce Stalinizm ve sonra liberalizm tarafından tarihsel olarak tahrif edilmiş

olması, devrimin tüm dünyada 2011-2013 döneminde çarpışmaların ilk raundundan yenik çıkmasına yol açtı. Bütün ülkelerde, Lenin, Trotskiy ve diğerlerinin katkılarıyla zenginleşmiş bir Marksizmi kuşanmış işçi sınıfının öncüsünü yeniden inşa etmemiz gerekiyor.

20. Kapitalizmle bir dünya sistemi olarak mücadele etmek için, devrimci proletaryanın dünya partisine, devrimci bir Enternasyonale ihtiyacımız var. Proleter enternasyonalizminin Stalinizm tarafından tahribi işçi sınıfı hareketini, dünyanın bütün ezilenlerinin sınıflı toplumun boyunduruğundan kurtuluşunun gerçek öznesinden mahrum bıraktı. **Dünyanın bütün mücadele eden güçlerini Komünist bir enternasyonali yeniden inşa etmek için bir araya getirmemiz gerek.**